

Executie van pandrecht op aandelen

Maritza Bernardt is gerechtsdeurwaarder bij GGN in Dordrecht en Jan Dirk van Vlastuin is advocaat bij Bouwman Van Dommelen Advocaten. Speciaal voor de Gerechtsdeurwaarder hebben zij zich gebogen over de executie van pandrecht op aandelen en de rol van de gerechtsdeurwaarder hierbij.

Door mw. mr. M. Bernardt en mr. J.D. van Vlastuin

INLEIDING

De gerechtsdeurwaarder houdt zich onder andere bezig met executie van aandelen. Het beslag op en de executie van aandelen op naam in naamloze en besloten vennootschappen is geregeld in het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering (Rv). De uitwinning van zekerheidsrechten, zoals het pandrecht, is niet in Rv geregeld. De uitwinning van deze zekerheidsrechten is geregeld in het Burgerlijk Wetboek. De centrale vraag in dit artikel zal zijn of de gerechtsdeurwaarder ook een rol heeft bij de executie van een pandrecht op aandelen. In een korte uiteenzetting zal worden weergegeven hoe een pandrecht op aandelen wordt gevestigd en hoe de executie van dat pandrecht in zijn werk gaat. Vervolgens zal worden ingegaan op bovenstaande vraag.

Nadat deze centrale vraag is beantwoord, zullen wij nagaan op welke wijze de wettelijke regeling voor de verhaalsexecutie op aandelen en de uitwinning van een pandrecht op aandelen verbeterd kan worden.

VESTIGING VAN HET PANDRECHT OP AANDELEN

Het pandrecht is een zekerheidsrecht dat dient als zekerheid voor de terugbetaling van bijvoorbeeld een uitstaande lening. Het vestigen van een pandrecht op aandelen geschiedt op overeenkomstige wijze als voor de levering van het goed is bepaald, door een notariële akte, zie artikel 3:236 lid 2 BW.¹

Uiteraard kan dat alleen als de statuten geen verbod bevatten voor de vestiging van een pandrecht op aandelen, 2:198 lid 1 BW. Vanaf het moment dat de vennootschap de verpanding heeft erkend of de akte aan haar is betekend, kan de pandhouder zijn rechten tegenover de vennootschap uitoefenen. Tot het moment van erkenning of betekening van de akte is sprake van stil pandrecht en vanaf het moment van erkenning of betekening van de akte is sprake van een vuistpand. Inschrijving van de verpanding in het aandeelhoudersregister geldt ook als erkenning van het pandrecht, waardoor het pandrecht de status krijgt van vuistpand. De rechten die de pandhouder kan uitoefenen, zijn wettelijk vastgesteld en kunnen in de statuten worden beperkt.

EXECUTIE VAN HET PANDRECHT OP AANDELEN

Wanneer de schuldenaar in verzuim is met de voldoening van de vordering waarvoor de zekerheid is verstrekt, is de pandhouder bevoegd het verpande goed te verkopen en het hem verschuldigde op de opbrengst te verhalen, zie artikel 3:248 BW. Dat wil zeggen, zodra de pandgever in verzuim is. Een ingebrekestelling om het verzuim te doen ingaan kan door de pandhouder via de gerechtsdeurwaarder bij exploit betekend worden of per gewone post worden verzonden. De ingebrekestelling dient om haar werking te hebben de wederpartij bereikt te hebben, zie artikel 3:37 BW. De ingebrekestelling moet vanzelfsprekend voldoen aan de eisen van artikel 6:82 BW: de ingebrekestelling dient een redelijke termijn voor de nakoming te bevatten. Blijft nakoming binnen deze termijn uit, dan is de wederpartij in verzuim. Vanaf het verzuimmoment kan de pandhouder het recht van parate executie uitoefenen. Dit recht houdt in dat verhaal kan plaatsvinden zonder rechterlijk vonnis.

De pandhouder kan doordat hij dit recht van parate executie heeft conform artikel 3:250 BW de aandelen openbaar verkopen overeenkomstig de plaatselijke gewoonten en op de gebruikelijke voorwaarden.

Artikel 3:251 BW geeft aan dat, tenzij anders is bedongen, de voorzieningenrechter van de rechtbank op verzoek van de pandhouder of de pandgever kan bepalen dat het pand zal worden verkocht op een van het vorige artikel afwijkende wijze, zoals bijvoorbeeld door middel van een onderhandse verkoop.² Ook kan de voorzieningenrechter op verzoek van de pandhouder bepalen dat het pand voor een door de voorzieningenrechter vast te stellen bedrag aan de pandhouder als koper zal verblijven.

Nadat de pandhouder bevoegd is geworden tot verkoop over te gaan, kunnen pandhouder en pandgever een van het vorige artikel afwijkende wijze van verkoop overeenkomen. Rust op het verpande goed een beperkt recht of een beslag, dan is tevens de medewerking van de beperkt gerechtigde of de beslaglegger vereist om een afwijkende wijze van verkoop overeen te komen.

Indien in de statuten een blokkeringsregeling is opgenomen, dient de pandhouder deze blokkeringsregeling te volgen. De blokkeringsregeling, die in de statuten is opgenomen, kent in de praktijk veelal de volgende verschijningsvormen: een aanbiedingsregeling en/of een goedkeuringsregeling. Daarnaast bevat artikel 2:195 lid 1 BW sinds kort de verplichting om de aandelen in een besloten vennootschap in geval van een voorgenomen verkoop eerst aan de medeaandeelhouders aan te bieden.

De executant kan de rechter op grond van het op 1 oktober 2012 ingevoerde nieuwe artikel 2:195 lid 7 BW verzoeken bepaalde artikelen uit de wet of uit de statuten omtrent overdraagbaarheid, geheel of gedeeltelijk buiten toepassing te verklaren. Dit verzoek wordt toegewezen indien de belangen van de verzoeker dat bepaaldelijk vorderen en de belangen van anderen daardoor niet onevenredig worden geschaad.

In beginsel zullen de aandelen eerst aan de andere aandeelhouders aangeboden moeten worden. De statuten dienen overigens te voorzien in een prijsbepalingsregeling op grond waarvan de waarde van de aandelen wordt vastgesteld door één of meer onafhankelijke deskundigen. Indien de medeaandeelhouders geen aandelen willen kopen, als er slechts één aandeelhouder is of als de aanbiedingsplicht door de rechter buiten toepassing is verklaard, dan kunnen de aandelen vrij worden verkocht.

DE OPENBARE VERKOOP DOOR DE GERECHTSDEURWAARDER

De uitwinning van een pandrecht dient in principe plaats te vinden door middel van een openbare verkoop. In de syllabus over aandelenexecutie³ staat vermeld:

“Normaal gesproken vindt de levering van aandelen plaats door middel van een notariële akte. In afwijking daarvan bepaalt de wet dat de executoriale verkoop van aandelen plaatsvindt door de deurwaarder die van de verkoop proces-verbaal opmaakt (474h Rv). Uitwinning van een pandrecht op aandelen vindt echter niet door een deurwaarder

plaats. De wettelijke bepalingen omtrent uitwinning van een pandrecht vindt men in boek 3 BW. In artikel 3:250 BW is bepaald dat de verkoop van verpande goederen in het openbaar zal plaatsvinden. Nu de wet daarvoor geen afwijkende wijze van verkoop en levering noemt en daarvoor evenmin verwijst naar de bepalingen in het wetboek van burgerlijke rechtsvordering over de executoriale verkoop, brengt dit met zich mee dat de verkoop van aandelen door de pandhouder op de gewone wijze moet plaatsvinden. Derhalve via een notariële akte.”

Die stelling is gebaseerd op de volgende redenering: De vereisten voor een geldige overdracht van een goed zijn op grond van artikel 3:84 BW:

- geldige titel, waarbij het goed voldoende bepaald is;
- beschikkingsbevoegdheid;
- levering.

Een titel is een rechtsverhouding of de verbintenis die aan de overdracht ten grondslag ligt. De levering van een goed moet gebeuren door een persoon die niet onbevoegd is om het goed over te dragen.

Tenslotte is voor de overdracht, een geldige levering vereist. Levering dient te geschieden op de wijze zoals door de wet voor het betreffende goed is voorgeschreven. De levering van aandelen dient plaats te vinden via een notariële akte.

De pandgever is beschikkingsbevoegd omdat hij het recht van parate executie heeft en bevoegd is over de aandelen te beschikken. De executoriale verkoop, vormt de titel die ten grondslag ligt aan de levering.

De conclusie dat de openbare verkoop, net als de levering, ten overstaan van een notaris moet plaatsvinden, volgt echter niet uitdrukkelijk uit de wet.

In de wet is weliswaar bepaald dat de levering van aandelen op naam moet plaatsvinden via een notariële akte maar niet dat ook de executoriale verkoop via de notaris moet plaatsvinden. In de syllabus zijn de verkoop en de levering aan elkaar gekoppeld en is te absoluut gesteld dat de verkoop en levering niet gescheiden kunnen worden.

De Wet van 15 december 1971, houdende een nieuwe regeling betreffende het ambtelijk toezicht bij openbare verkopen geeft aan dat openbare verkopen van roerende zaken verplicht ten overstaan van een gerechtsdeurwaarder of notaris moeten plaatsvinden. Aandelen zijn echter geen roerende zaken.

Omdat de wet dus geen bijzondere wijze van verkoop voorschrijft, kan de openbare verkoop van aandelen in beginsel ook ten overstaan van een gerechtsdeurwaarder plaatsvinden. De notaris in dat geval de vereiste notariële akte van levering moeten opmaken. Het is misschien niet praktisch dat de deurwaarder de verkoop verzorgt en de notaris de levering, maar de wet staat dat niet in de weg.

Ons standpunt is daarom dat de openbare verkoop van aandelen op verzoek van de pandhouder zowel ten overstaan van een notaris als ten overstaan van een gerechtsdeurwaarder mag plaatsvinden. De levering van de aandelen dient na verkoop door de pandhouder – anders dan bij de executoriale verkoop na een verhaalsbeslag – echter steeds via een notariële akte plaats te vinden.

SUGGESTIE

In deze paragraaf willen wij aangeven op welke manier de verhaalsexecutie en de uitwinning door de pandhouder van aandelen het beste uitgevoerd kan worden. Daarvoor is dan wel een aanpassing van de huidige wettelijke regeling nodig.

De verhaalsexecutie en de uitwinning van het pandrecht op aandelen kan in grote lijnen op dezelfde wijze plaatsvinden. Voor het thans bestaande onderscheid, bestaat geen duidelijke reden. Bij de executie van aandelen moet de rechter verzocht worden om vast te stellen op welke wijze en onder welke voorwaarden de verkoop plaats mag vinden alsmede de termijn waarbinnen dit dient te gebeuren. Deze regeling kan vereenvoudigd worden.

De toelichting op deze artikelen geeft aan dat deze regeling is bedoeld om een zo hoog mogelijke opbrengst te bewerkstelligen.⁴ De regeling met betrekking tot de executie van aandelen zou echter op dezelfde manier kunnen plaatsvinden als de uitwinning van het pandrecht op aandelen. Ook daar is de achterliggende gedachte een zo hoog mogelijke opbrengst te bewerkstelligen. De regeling zou er in grote lijnen als volgt uit kunnen zien:

- Executoriale verkoop van aandelen vindt plaats door de gerechtsdeurwaarder die met de executie is belast;
- Indien een (wettelijke of statutaire) aanbiedingsplicht bestaat, dient deze uitgevoerd te worden. Indien de andere aandeelhouders de aandelen niet of niet voor de vastgestelde prijs willen overnemen, mag de deurwaarder deze gedurende 6 maanden onderhands aan een ieder verkopen of – als niet binnen zes maanden een onderhandse verkoop wordt gerealiseerd – in het openbaar (bij inschrijving of bij opbod) conform hetgeen hierna is vermeld;
- Indien er geen prijsbepalingsregeling is vastgesteld, dient de waarde van de aandelen vastgesteld te worden door één of meer onafhankelijke deskundigen die door partijen of (als dat niet lukt) door de rechter worden benoemd;
- De vennootschap is verplicht om aan de deurwaarder alle voor de waardering van aandelen benodigde gegevens te verstrekken (waaronder in ieder geval de jaarrekeningen over de afgelopen drie jaar, de voorlopige balans en verlies en winstrekeningen over kwartalen die zijn verstrekt na de laatst vastgestelde jaarrekening en een prognose voor de resultaten van het lopende en het komende jaar);
- Indien er geen aanbiedingsplicht bestaat en ook geen blokkeeringsregeling van toepassing is, dient de deurwaarder gedurende zes maanden te onderzoeken of de verkoop onderhands kan plaatsvinden;
- Indien binnen die termijn geen onderhandse verkoop wordt gerealiseerd, mogen de aandelen in het openbaar (bij inschrijving of bij opbod) aan een ieder worden verkocht;
- Op deze executoriale verkoop, is de in de Wet financieel toezicht (Wft) opgenomen prospectusplicht niet van toepassing;
- De levering van de aandelen na de executoriale verkoop vindt plaats via een procesverbaal van verkoop en levering van de gerechtsdeurwaarder. De aan het aandeel verbonden rechten kunnen door de executoriale koper worden uitgeoefend nadat het procesverbaal van de verkoop aan de vennootschap is betekend,

Zowel bij de executie van aandelen als bij de executie van een pandrecht op aandelen kan men dezelfde regeling toepassen. Om een einde te maken aan de thans bestaande rol van de notaris bij de uitwinning van een pandrecht op aandelen, stellen wij voor om expliciet te bepalen dat iedere executoriale verkoop van aandelen door een deurwaarder dient plaats te vinden. Uitwinning is immers één van de belangrijkste werkzaamheden die de wetgever aan de gerechtsdeurwaarders heeft opgedragen. De rol van notarissen bij de executie is niet logisch en blijkt in de praktijk ook niet iedere notaris even goed te liggen. Het zou beter zijn om voor de executie één ambtenaar aan te wijzen die de executie van ieder vermogensbestanddeel voor zijn rekening neemt, ongeacht of het gaat om de tenuitvoerlegging van een executoriale titel of de uitwinning van een pandrecht.

In dit voorstel is overigens ook de bepaling geschrapt die de executant verplicht om binnen een maand nadat een executoriaal beslag op aandelen op naam is gelegd, een verzoekschrift in te dienen bij de rechtbank met het verzoek om te bepalen dat en binnen welke termijn de verkoop mag plaatsvinden, art 474g lid1 Rv. Er is voor gekozen om één vaste verkoopprocedure in de wet op te nemen. Indien de executant of een andere betrokkene een andere wijze van verkoop voorstaat, kan deze uiteraard steeds vragen om een afwijkende wijze van verkoop vast te stellen. Aanleiding voor het schrappen van deze verplichte procedure, is de zeer beperkte meerwaarde daarvan. In de praktijk blijkt aandelenexecutie slechts op beperkte schaal ingezet te worden, mede vanwege de verplichting om na de beslaglegging opnieuw een rechterlijke procedure te moeten voeren. Voor geen enkele andere executievorm bestaat een vergelijkbare verplichting. De noodzaak daarvoor bestaat evenmin bij de executoriale verkoop van aandelen.

CONCLUSIE

In deze bijdrage nuanceren wij het standpunt dat een gerechtsdeurwaarder geen rol kan spelen bij de uitwinning van een pandrecht op aandelen op naam. Daarnaast doen wij een voorstel voor een aanpassing en verduidelijking van de wettelijke regeling met betrekking tot de executoriale verkoop van aandelen. De nieuwe regeling kan ook worden gehanteerd bij de uitwinning van een pandrecht op aandelen. Deze uitwinning dient ook plaats te vinden via een gerechtsdeurwaarder, zodat iedere onduidelijkheid daarover definitief is weggenomen.

1 Rb. Maastricht 2 november 2011, ECLI:NL:RBMAA:2011:BW8402.

2 Zie bijvoorbeeld: Rb. Amsterdam 23 augustus 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY1439, alsmede Rb. Utrecht 30 maart 2012, ECLI:NL:RBUTR:2012:BW0487.

3 J.D. van Vlastuin, 'Syllabus Executie van aandelen op naam in een N.V. of BV', te raadplegen via http://www.bvdadvocaten.nl/uploads/advocaten/publicaties/Executie_van_aandelen_op_Naam_in_eeen_NV_of_BV.pdf.

4 *Kamerstukken II 1970/71*, 11 288, nr. 3, p. 5.